

Bijlage VWO
2022

tijdvak 2

geschiedenis

Bronnenboekje

Prehistorie en oudheid

bron 1

In de eerste eeuw na Christus wordt het opstandige Britse stamhoofd Caractacus uitgeleverd aan de Romeinen. De Romeinse auteur Tacitus schrijft over de triomftocht in Rome die keizer Claudius daarna organiseert:

Allen wilden graag de grote man zien, die zoveel jaren onze macht had getrotseerd. Zelfs in Rome was de naam van Caractacus niet onbekend (...). Het volk werd voor een groots spektakel bijeengeroepen; de pretoriaanse garde (keizerlijke lijfwachten) nam in wapenuitrusting plaats op een open ruimte; daarna kwam de processie van getrouwen van de keizer [Claudius], daarna werden de ornamenten en de buit getoond die de keizer had gewonnen in de oorlogen met de andere stammen. Daarna werden zijn broers, zijn vrouw en zijn dochter getoond en ten slotte, als allerlaatste, Caractacus zelf.

De middeleeuwen

bron 2

In oktober 1280 breekt in de Vlaamse stad Dowai een staking uit onder wevers. In het stadsarchief van Dowai bevindt zich een verslag van de afhandeling hiervan:

Op woensdag 4 december, voor het feest van Sint Nicolaas, is het recht voltrokken met de onthoofding van Haneton Lauwier, Jehan Boucery en Collart Caullet, allen wevers. Ze werden onthoofd vanwege de verwondingen die ze de wethouders en het stadsbestuur van Dowai hadden aangedaan. Hiermee gingen ze in tegen de wetten van de stad die net waren aangenomen. De twee textielarbeiders Jehans Posteaux en Jeans Ermenfrois uit Atrecht werden voor eeuwig verbannen, op straffe van onthoofding, omdat zij werkzaamheden in de stad hebben gestoord, waardoor ze de wetten en gebruiken van deze stad hebben geschonden.

Vroegmoderne tijd

bron 3

Rond 1550-1560 schildert Pieter Claeissens *De zeven wonderen van Brugge*:

Toelichting:

Dit schilderij toont verschillende gebouwen in Brugge verhoudingsgewijs groter dan in werkelijkheid, zoals de Waterhalle (in het midden), waar schepen binnenshuis gelost en geladen kunnen worden, en het Oosterlingenhuis (rechtsachter), waar kooplieden van de Duitse Hanze wonen.

bron 4

In 1653 vergaat het VOC-schip De Sperwer voor de kust van Korea, waarna de overlevende opvarenden worden gedwongen om in Korea te blijven. In 1666 lukt het acht bemanningsleden te ontkomen en Japan te bereiken. De daimyo (landheer) van de Japanse handelspost Nagasaki schrijft kort daarop aan de Koreaanse autoriteiten:

Onlangs is een Koreaans vissersbootje verzeild geraakt op een van de eilanden van de Goto-archipel. Omdat vermoed werd dat de opvarenden barbaren waren uit Holland, werden zij door de gouverneur van de eilanden naar Nagasaki gestuurd. Hier werden zij ondervraagd. Zij beweerden Hollanders te zijn, die 13 jaar geleden op weg naar Japan voor de kust van Korea schipbreuk leden, dat zij in uw land 13 jaar hebben gewoond en dat zij onlangs zijn ontsnapt. Hoewel de barbaren zich kooplieden noemen, is het best mogelijk dat het volgelingen van Jezus zijn, die naar uw land en het onze zijn gekomen om het volk te bedriegen met hun verderfelijke leer. Wij weten dat uw regering even beducht is als de onze voor infiltratie van ideeën die de nationale identiteit van onze beide volkeren zouden kunnen aantasten. Daarom verzoeken wij u dringend om nadere informatie.

bron 5

In 1766 zegt koning Lodewijk XV tijdens een conflict met de hoogste rechtbank in Parijs:

Alleen ik vertegenwoordig de hoogste macht (...). Alleen aan mij danken de rechtbanken hun bestaansrecht en gezag. Het gezag dat zij uitoefenen, geschiedt uitsluitend uit mijn naam en blijft bij mij berusten. Het gebruik daarvan kan zich dus nooit tegen mij keren. De wetgevende macht behoort volledig toe aan mij, zonder dat ik die met iemand deel of daarvoor aan iemand ondergeschikt ben. Onder mijn gezag leggen mijn ambtenaren de wet – die zij zelf niet maken – vast op schrift, maken zij die bekend en voeren die uit (...). Mijn volk en ik zijn één. De rechten en belangen van de natie zijn onlosmakelijk verbonden met die van mijzelf en liggen volledig in mijn handen.

Moderne tijd

bron 6

Op 1 mei 1894 wordt in de Italiaanse krant *Lotta di classe* (Klassenstrijd) een afbeelding van het schilderij *Riflessioni di un affamato* (Overpeinzingen van een uitgehongerde) van de Italiaanse kunstenaar Emilio Longoni afgedrukt:

Toelichting:

In de begeleidende tekst bespreken de vrouw en de man in het restaurant hun maaltijd met kreeft, biefstuk en eieren met truffels.

bron 7

De Franse ontdekkingsreiziger Henri Mouhot reist in 1858-1859 door het gebied waar de Fransen bezig zijn hun kolonie Indochina (het huidige Laos, Cambodja en Vietnam) te vestigen. Hij schrijft:

In de provincie die nog altijd Angkor heet, (...) liggen op de banken van [de rivier] de Mekong in het oude koninkrijk Tsiampoïes ruïnes van zulke grandeur, overblijfselen van gebouwen waarvan de bouw zoveel arbeid moet hebben gekost dat men bij het eerste aanzicht gevuld wordt met diepgevoelde bewondering. En men kan niet anders dan zich afvragen wat er is gebeurd met het machtige volk, zo geciviliseerd, zo verlicht, de scheppers van deze enorme bouwwerken? Een van deze tempels – een concurrent van die van Solomon¹⁾ en opgetrokken door een of andere Michelangelo²⁾ van lang geleden – zou een eervolle plaats kunnen krijgen naast onze eigen mooiste gebouwen. Het is grootser dan wat ons is nagelaten door Griekenland of door Rome en staat in schril contrast met de barbaarse toestand waarin deze natie nu is vervallen.

noot 1 Solomon is een Bijbelse koning.

noot 2 Michelangelo is een kunstenaar uit de renaissance.

bron 8

Japanse prent uit 1861 met de titel *Sumoworstelaar uit Yokohama verslaat een buitenlandse tegenstander*:

Toelichting:
Yokohama is een Japanse stad.

bron 9

Wilm Hosenfeld, officier in het Duitse leger in de Poolse stad Warschau, schrijft op 25 januari 1943 in zijn dagboek:

Gezien de onheilspellende berichten¹⁾ is het onbegrijpelijk dat de schanddaden tegenover de Poolse bevolking alleen maar lijken toe te nemen. Ik hoor hier over de meest onvoorstelbare voorvallen. In de omgeving van Lublin en van Zamosc bij Krakau worden de boeren uit hun dorpen verdreven, mannen en vrouwen naar kampen gestuurd, de oude mensen doodgeschoten en de kinderen in transporttreinen met onbekende bestemming gestopt. (...) In Warschau wordt werkelijk op mensen gejaagd. Op straat en zelfs in kerken en privéwoningen dringt de [Duitse] politie binnen en arresteert willekeurig wie in hun handen valt.

noot 1 Wilm Hosenfeld bedoelt berichten over de verliezen die het Duitse leger lijdt in de Sovjet-Unie.

bron 10

Foto uit 1942 van de fabriek van de firma Messerschmitt:

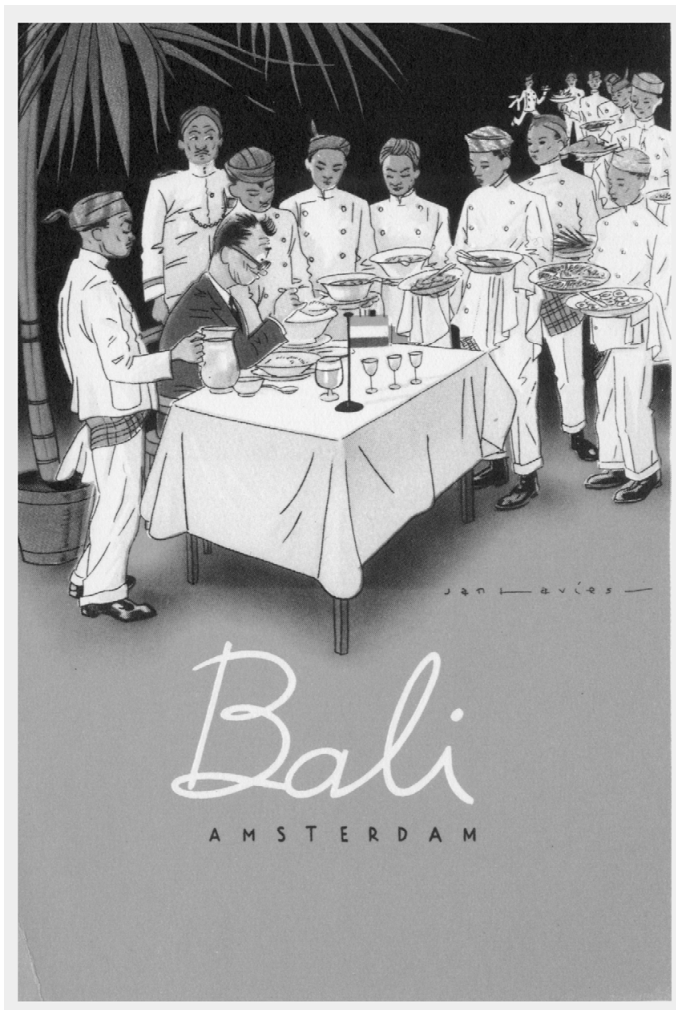

Toelichting:

De mannen zijn gevangenen uit een nabijgelegen concentratiekamp. Zij werken aan de fabricage van gevechtsvliegtuigen die Messerschmitt aan de Duitse regering levert.

bron 11

Omstreeks 1955 is bij het Indische restaurant *Bali* in Amsterdam deze kaart van Jan Lavies te verkrijgen:

bron 12

In 1966 publiceert de *Pravda*, de officiële krant van de Communistische Partij in de Sovjet-Unie, een artikel waarin staat:

De politiek die berust op de ideeën van Mao Zedong heeft geleid tot een ernstige terugval in de economie van de Chinese Volksrepubliek. Men hoeft er maar op te wijzen dat als resultaat van deze politiek de industrie- en landbouwproductie in China sterk teruggelopen is. (...)

Ook de speculaties van de Chinese leiding ten opzichte van de nationale bevrijdingsbewegingen gingen niet in vervulling. De grote tegenslagen van de Chinese politiek in de nationale bevrijdingsbewegingen en van die politici die deze politiek blindelings volgden, hebben de verhoudingen met de vooruitstrevende krachten in de jonge nationale staten en in de revolutionaire democratische partijen ernstig geschaad. (...) In de landen van Azië, Afrika en Latijns-Amerika heeft het prestige van de leiders van de CPC¹⁾ een ernstige knauw gekregen.

noot 1 de Communistische Partij van China

bron 13

De politicoloog Laurence McFalls schrijft over een interview met leden van de protestbeweging in de DDR in 1989:

Geïnterviewden die in de eerste, gevaarlijke demonstraties meededen spraken over hun angst, hun verwachting dat het zou mislukken en zelfs van de zinloosheid van hun actie. Bijna niemand had het over het succes van de protesten in Hongarije of Polen¹⁾ (...). De meesten verwachtten 'een Chinese oplossing'.

noot 1 landen in het Oostblok waar ook demonstraties plaatsvinden in 1989